

Porgy és Bess

Gerschwin operája
az Erkel Színházban

Többszörösen is kései vállalkozás a budapesti opera új produkciója, Gerschwin Porgy és Bessének műsora tüze. A magyar közönségnek a péntek esti bemutatóig pontosan 35 évet kellett várnia az operával való közvetlen találkozásra; kicsit sokat. Igaz, Európa se nagyon sietett. A Porgy és Bess európai bemutatója nyolc évvel az 1935-ös bostoni premier után, 1943-ban Koppenhágában zajlott le. De két év múlva már a moszkvaiak is tapsoltak Gerschwin dallamainak. Nekünk azonban még ezután jó negyedszázadot kellett várni.

Viszont közben a zenekedvelők és az operabarátok lassan megismerték a művet. A Porgy és Bess az a különös eset történt, hogy bár nálunk egyáltalán nem került színpadra, mégis egyike lett a legismertebb és legnépszerűbb operáknak. A közönség legalább olyan jól ismeri, mint Verdi, Puccini, Mascagni és a többiek mindennap játszott műveit. Ezért is kései hát ez a bemutató. A több évtizedes késés nagymértékben rontotta a mű és az előadás hatáslehetőségeit. Tíz vagy tizenöt évvel ezelőtt ez a premier óriási szenzáció lett volna a zenei életben, szinte valósággal olyasmí, mint a természetben egy vulkánikus kitörés vagy egy földrengés. Magától értetődik, ma sem jelentéktelen a vállalkozás: érdekes, izgalmas operai produkció. De már nincs meg benne az az elementáris erő, a felfedezésnek az az intenzitása, mint lehetett volna akkor, ha nem vagyunk ilyen kényelmesek.

Szegednek ebben a dolgban ezenfelül még külön szempontjai is vannak. Köztudott, hogy néhány évvel ezelőtt a szabadtéri játékok

műsorára tüzte Gerschwin operáját. Az előadásból azonban nem lett semmi. S lám, a kudarcba fulladt szegedi kezdeményezés után a budapestiek előálltak az operával. Végképp nem világos most már, miért maradt el annak idején a Porgy és Bess szabadtéri premiere. De nem is ez a legfőbb baj, hanem az, hogy az Erkel-színházi bemutató feltétlenül és szükségszerűen csökkenő mértékben a szegedi előadásának hatáslehetőségeit.

Mi, szegediek voltunk ügyetlenek vagy mások voltak erőszakosak? Nem tudom. Azt azonban igen — ezt a pesti előadás dokumentálta egyébként —, hogy a Porgy és Bess ideális alkalmas a szegedi Dóm elé, népepera a szó hagyományos értelmében, óriási tömegekkel és látványos, dekoratív jelenetekkel. Az első magyarországi előadásból az is kiderült, nem feltétlenül szükséges, hogy a művet néger együttes mutassa be. A budapesti opera kitűnő művészei ilyen értelemben is zavartalan és teljes élményt nyújtottak.

Mikó András rendezése a hagyományos realista-verista operajátszás stílusában fogant. A Catfish Row egyik udvarán álló Norton-kútból például igazi víz folyt, Porgy kis kocsját igazi kecske húzta, s az omladozó falú házak téglatörmelékét precízebben festette meg a díszlettervező Makai Péter, mint nyolcvan évvel ezelőtt Vincent van Gogh az arlési felvonóhid tégláit. Ebben a szellemben készültek a színes, tarka jelmezek, ebben Seregi László koreográfiája és ebben formálódott a színészi alakítások is.

Közülük mindenekelőtt a legteljesebb élményt nyújtó Raúnay György Porgyját emeljük ki. Színjátékban és énekben egyaránt egységes, tömör, drámai és roppant érdekeljes ez az alakítás. Házyn Erzsébet, mint Bess, már egyoldalúbb. A gyilkos Crownnal való kapcsolatában-viszonyában hitelesebb és kifejezőbb, mint ahogyan és amennyire Porgyhoz kötődik. Nem hiszük el, hogy igazán érdekli a nyomorék néger. Pedig a drámat éppennek a kapcsolatnak az ereje adná.

A népes szereplőgárdából kiemeljük még Szirmay Mártát (Serena), aki az első nyíltszíni tapsot kapta, Dobránszky Zsuzsát (Clara), Palsó Sándort (Sporting Life), Nagy Sándort (Jake) és Kishegyi Árpádot (Peter).

A zenekart Pál Tamás vezényelte, kitűnően értve és kifejezve azt, ami Gerschwin operájának lényege és eredetiségének alapja: a dzsessz, a néger népzene bevonulását a hagyományos operai konstrukcióba.

Ö. L.

Zászlóátadási
ünnepség

A főváros felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából, az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet csapatok „Budapest” nevet viselő egységének — amely kiemelkedő hősiességgel harcolt a német fasiszták ellen — az MSZMP budapesti bizottsága és Budapest főváros tanácsa emlékszülő adományozott.

A hétfőn rendezett zászlóátadási ünnepségen részt vett Fehér Lajos, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese, Németh Károly, a Politikai Bizottság póttagja, a budapesti pártbizottság első titkára, Sárlos István, budapesti főváros tanácsának vb elnöke és Kovács Pál vezérőrnagy, honvédelmi miniszterhelyettes. Ott voltak a budapesti pártbizottság, a kerületi pártbizottságok, a fővárosi tanács és a kerületi tanácsok, valamint a főváros állami és társadalmi szervezeteinek képviselői. Megjelent az ünnepségen F. J. Tyitov, a Szovjetunió Magyarországi nagykövete és B. P. Ivanov altábornagy, az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet csapatok parancsnoka is.

Az élelmiszeripartól
a nyomdaiparig

Importpótló vállalkozás a fémfeldolgozóban

A Szegedi Fémipari Vállalat Fonógyári úti üzemében új, korszerű csarnokok sorakoznak, s a csarnokokban számos új gép is munkálkodik már az „öregek” mellett. A megújulás, to-

vábbfejlesztés egyéb jeleit is tapasztalni, hiszen az új esztendőben jelentős feladatok megoldására vállalkozott a szegedi vasüzem. Ezt tükrözi, hogy idén 70 millió forintot termelési érték előállítását tervezik.

Tavaly 12 millió forint értékben gyártottak élelmiszeripari szerelvényeket. Elsősorban a tejipar, a tejgazdaságok részére készültek ezek. Különböző csapok, sarokdarabok, könyökök tartoznak a fenti című alá, azokat a tartozékokat jelölve, melyek a tejüzemekben alkalmazott csőrendszerekhez szükségesek. Erdemes megjegyezni, hogy korábban minden ilyen szerelvényt importból szereztek be az üzemek. A szegedieknek az az idej kezdeményezése tehát, hogy az élelmiszeripar egész területére kiterjesszék a rozsdamentes szerelvények gyártását, fontos népgazdasági érdekekkel is találkozik.

A továbbiakban a söripar, a borászat, a konzervipar, a sőt a gyógyszeripar részére is gyártanak belőlük, amennyiben erre igény mutatkozik. A borászati, illetve söripari szakemberekkel már tárgyaltak a témáról — ezen a két területen a rekonstrukció, illetve a fejlesztés

Előkészületben
a Trabant-kooperáció

Hazánk és az NDK között eddig több mint 30 szakképzési, kooperációs és közös kutatási szerződés megkötésére került sor. Ezek többszáz termék, illetve kutatási téma kooperációját körvonalazzák.

A legkiterjedtebb együttműködés a közúti járműgyártásban alakult ki. Az NDK városi és közúti autóbiztosítóját kizárólag Magyarországról fedezi, s napjainkban már több mint 10 ezer Ikarus autóbussz közlekedik az NDK útvonalain. Jelenleg évente mintegy 1500, a következőkben pedig 2000 autóbussz szállítására kerül sor. Ezzel szemben hazánk személygépkocsi importjának körülbelül felét az NDK-ból szerzi be.

Most újabb tárgyalások folynak nagy horderejű Trabant-gyártási kooperációról. Az eddigi elképzelések szerint a magyar ipar átveszi a Trabant gépkocsik sebességváltóinak és fékberendezéseinek gyártását, s így az NDK-ban felszabadult kapacitások további gépkocsik szerelésére nyújtanának lehetőséget. Az eddigiék szerint a magyar ipar teljesen berendezkedik ezeknek az alkatrészeknek gyártására,

s évente mintegy 150 ezer sebességváltót és fékberendezést szállít az NDK autógyárának. Így valamennyi Trabant gépkocsit magyar berendezésekkel láthatják el. Ha ez a kooperáció létrejön — a szállítások ellenértékéért — évente mintegy 10 ezer Trabantot kapunk.

A nemzetközi együttműködés mintapéldájaként emlegetik a Budapesti Mezőgazdasági Gépgyár és a lipcsei Bodenbearbeitungsgerätek Werk között a mezőgazdasági gépek gyártásában létrejött kooperációt. A két fél a kutatástól a műszaki fejlesztésen át a gyártásig minden fázisban együttműködik: közösen készítették el a különböző növényvédőszer gépcsaládok mintapéldányait. A prototípusok kipróbálása már megkezdődött, s ennek alapján döntenek majd arról, hogy — az adottságoknak megfelelően — melyik gyár, milyen típusú berendezések sorozatgyártására rendezkedjenek be.

A két ország szerszámgépgyártó ipara tisztán gépszakosításban állapodott meg. Számottevő az együttműködés a híradástechnikában is, ahol többféle fénycső, speciális adócső és híradástechnikai berendezés gyártását szakosították. A műszeripar legjelentősebb együttműködését a Magyar Optikai Művek és a Zeiss Művek alakította ki. Ez az együttműködés tette lehetővé, hogy a magyar műszeripar napjainkban már nagy szériában és a Zeiss színvonalán álló minőségben állíthatja elő szemüveglencsét.

Az Irodagép és Finommechanikai Vállalat a Secura-cégtől az A-20 típusú pénztárgépek teljes gyártási dokumentációját vette át, s néhány éven belül évi 14 ezer ilyen típusú pénztárgép előállítására rendezkedik be. A közelmúltban újabb megállapodás is született, amely szerint a magasabb műszaki színvonalon álló KL-35 típusú pénztárgépek teljes gyártását is a magyar vállalatnak adja át a Secura. A program szerint 1973-ban indul a termelés és 1975-ben már várhatóan mintegy 10 ezer korszerű pénztárgép készül a magyar vállalatnál.

A műszaki-tudományos együttműködés kiterjed a mezőgazdaság szinte minden ágára is. 14 magyar és 11 NDK kutatóintézet között született együttműködés és különösen a növénynevelés terén találunk kiemelkedő eredményeket. Az NDK egyhájlata például kevésbé alkalmas vetőmagok termesztésére, ezért az NDK mezőgazdasága a szükséges vetőmagot jórészt Magyarországról szerzi be.

N. L.

Honvédelmi hozzájárulás

T. F. szegedi olvasónk kéri: ismertessük a honvédelmi hozzájárulásról szóló rendelkezéseket.

A hadköteles személyek általában sorkatonai szolgálat teljesítésével tesznek eleget ennek az állampolgári kötelezettségüknek. A honvédelmi hozzájárulást annak kell fizetnie, akit sorkatonai szolgálatot bármilyen oknál fogva nem teljesít és nem is teljesített; akit a sorkatonai szolgálatból egy év letöltése előtt bármilyen okból leszereltek.

Hozzájárulást nem kell fizetnie annak, akit testi vagy szellemi fogyatékosága következtében kereső foglalkozás folytatására végleg képtelen; akit a sorkatonai szolgálatból a katonai kötelemekkel összefüggő baleset, sérülés vagy betegség miatt leszereltek; és végül: akit fizetési kötelezettségének ideje alatt a fegyveres erők vagy fegyveres testület hivatalos állományába felvettek.

A hozzájárulást — általában — annak az évnek január 1. napjától kell fizetni, amelyben a hadköteles a 22. életévét betölti. Ettől eltérő rendelkezések csak egyes szaképzettséggel, valamint a felsőoktatási intézmények nappali tagozatán tanuló hadkötelesek, és azok esetére vonatkoznak, akik rövidített sorkatonai szolgálatot teljesítettek.

A hozzájárulás mértéke: a munkaviszonyban állóknál a kispári és mezőgazdasági termelőszoövetkezeti tagok esetében a nyugdíjárulék alapjául szolgáló kereset, illetőleg a jövedelem tizenkét százaléka. A mezőgazdasági szakszoövetkezet közös mun-

kájában résztvevő tagoiknál a közös munka után járó részesedés tizenkét százalékára, de legalább évi 1440 forint. Az előbbiekre nem tartozó hadkötelesek és az általános jövedelemadó fizetésére kötelezettek pedig az addó alapjául szolgáló összeg tizenöt százalékát, de legalább évi 1800 forintot fizetnek. Ha a hadkötelesnek a fizetési kötelezettség ideje alatt önálló jövedelme nincs, a hozzájárulásért az a szülő a felelős, akinek a háztartásához a hadköteles családtagként tartozik, vagy akit az eltartásáról gondoskodik.

A fizetési kötelezettség szünetelhet, ha a hadköteles

betegsége következtében táppénzben részesül, illetőleg bármilyen ok miatt kereső foglalkozást nem folytathat. Szünetel továbbá akkor is, ha a hadkötelest katonai szolgálatra behívják, annak időtartamára. A sorkatonai szolgálatra behívott hadkötelesek a behívásig befizetett hozzájárulás összegét hivatalból visszatérítik.

A honvédelmi hozzájárulás kivetése és mértéke ellen a levonástól, illetőleg a kivetéstől szóló értesítés kézbesítésének napjától számított 15 napon belül fellebezni lehet.

Dr. V. M.

Chilei vonószenekear
Szegeden

Jó szimattal sereglett össze táblás ház a Tisza Szálló nagytermében szombat este: a chilei katolikus egyetem vonószenekeara mutatkozott be a szegedi közönségnek. Latin-Amerika jelenlegi zenei kultúrája meglehetősen szűkös információval szolgál magáról: tájékoztatásul elég annyit említeni, hogy a Fernando Rosas vezette kama-

zenekear az első chilei együttes, mely európai koncertkörútra vállalkozott, Madrid, Bécs, Bukarest után hazánkban Szegeden, és az elsőként lépnek napokban Budapestben lépnek fel, innen Prágába vezet útjuk. És még

valamit. A chilei főváros egyetemének négy ilyen kamaraegyüttese van, tagjai hivatásosak, zenetanárok, tehát szó sincs egyetemi amatőrtársulatról, amint az nálunk szokásos.

A koncerten egyébként mindez kiderült: Többségében barokk műveket játszottak, általuk mindjárt összehasonlítási lehetőség is nyílt az európai játéktípusokkal — tegyük hozzá, ebben a tükörben sincs okuk szerénykedni. Bachot egészen kitűnően, nagy ritmikai fejelemmel, masszív, egészséges hangzással interpretálnak, s ugyanez jel-

Zenei
naptár

lemzi Vivaldi- és Mozart-stílusukat is — melyet nálunk általában karsúbb dinamikával, elegánsabban, finomabban játszanak. A chileiek temperamentumos, technikaig képzett, klasszikus iskolázottságú muzikusok, a fortékiból szintörés nélkül játszanak pianót és viszont, ám dinamikájuk nem végtelen hatásokat keres, hanem a természetes, póztalan előadói modort követi. Koncertmesterük: Jaime de la Jara Bach a-moll hegedűversenyének szólójával igazolta biztos stílusérzékét, nem mindennapi tehetségét.

N. L.

Szeged szobrai

A tudás fája

(169.) A Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárának régi díszé A tudás fája című szobor, amely az emeleti termekbe vivő lépcsőházban látható. Az alkotást Ligeti Miklós faragta ki márványból.

KEDD,
1970. FEBRUÁR 10.

DELMAGYARORSZÁG 5